

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา



ศพ
12
3.1
069.63
ฉ.1

กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร



THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY



3961167886

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา

พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

- พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๘ พฤศจิกายน, พระราชสมภพ
- พ.ศ. ๒๔๔๒ - เมื่อพระชันษา ๖ พรรษา ทรงเข้าศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษในโรงเรียนนายร้อยชั้นประถม
- พ.ศ. ๒๔๔๘ - เมื่อพระชันษา ๑๒ พรรษา ทรงได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา
- ทรงศึกษาวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษาที่วิทยาลัยอีตัน ประเทศอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๔๕๒ - ทรงศึกษาวิชาทหารที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก เมืองวูลิช ประเทศอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๔๕๖ - ทรงสำเร็จการศึกษา ทรงได้รับยศร้อยตรีกิตติมศักดิ์แห่งกองทัพบกของอังกฤษ และประจำการ ณ กรมทหารปืนใหญ่ม้าของประเทศอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๔๕๘ - เสด็จนิวัติประเทศไทย ทรงเข้ารับราชการในกองทัพบกของไทย ณ กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
- พ.ศ. ๒๔๖๐ - ทรงผนวชในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร
- พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๒๖ สิงหาคม, ทรงอภิเษกสมรสกับหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี สวัสดิวัตน์ ณ พระที่นั่งวโรดมพิฆาน พระราชวังบางปะอิน
- พ.ศ. ๒๔๖๔ - ทรงศึกษาต่อในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ประเทศฝรั่งเศส
- พ.ศ. ๒๔๖๗ - ทรงสำเร็จการศึกษา และเสด็จนิวัติประเทศไทย ทรงรับราชการในตำแหน่งปลัดกรมเสนาธิการทหารบก และได้รับเลื่อนพระยศเป็นนายพันเอก

- พ.ศ. ๒๔๖๔
- ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ ๒ และผู้บังคับการพิเศษกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๒
 - ๑๑ พฤศจิกายน, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้เลื่อนพระยศขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา
 - ๒๖ พฤศจิกายน, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต จึงได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เป็นพระเจ้าแผ่นดินรัชกาลที่ ๗
 - ๒๕ กุมภาพันธ์ (การเริ่มปีพุทธศักราชใหม่ในสมัยนั้น คือเดือนเมษายน) ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และมีพระปรมาภิไธยว่า "พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว" ในการนี้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาหม่อมเจ้าหญิงไพพรรณี พระวรชายาขึ้นเป็น "สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี"
- พ.ศ. ๒๔๗๕
- ๒๔ มิถุนายน, คณะราษฎรยึดอำนาจการปกครองประเทศและเปลี่ยนระบอบการปกครองของไทยจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย
 - ๑๐ ธันวาคม, ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ฉบับถาวรฉบับแรก
- พ.ศ. ๒๔๗๖
- ๑๒ มกราคม, เสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศเพื่อทรงเข้ารับการผ่าตัดพระเนตร โดยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ได้เสด็จฯ ไปด้วย

- พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒ มีนาคม, ทรงสละราชสมบัติ ขณะประทับอยู่ที่บ้านโนล แครนลี ประเทศอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๓๐ พฤษภาคม, เสด็จสวรรคตด้วยโรคพระหทัยวาย ณ พระตำหนักคอมพิตัน ประเทศอังกฤษ สิริพระชนมายุ ๔๘ พรรษา
- ๓ มิถุนายน, มีพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพตามแบบฝรั่ง ณ สุสานโกลเดอ์นสกรีน
- พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๑ พฤษภาคม, รัฐบาลไทย (จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็น นายกรัฐมนตรี) ได้อัญเชิญพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เสด็จนิวัติประเทศไทย โดยเสด็จฯ ทางเรือถึง ประเทศไทย วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๙๒

การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทยในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก เพื่อใช้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในฐานะรัฐสภา จึงมีมติให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นบริเวณหน้าอาคารรัฐสภา

การดำเนินการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ได้มอบให้กรมศิลปากรเป็นผู้ดำเนินการ ผู้ออกแบบ คือ นายสาโรช จารักษ์ ประติมากร กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร และได้จ้าง นายสนั่น ศิลากรณ์ เป็นผู้ปั้น รวมเวลาการปั้น ๓๖๐ วัน

เมื่อการปั้นพระบรมรูปแล้วเสร็จจึงได้ดำเนินการเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ บริเวณหน้าสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๒๒ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๓

การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์รัฐสภาและจดหมายเหตุรัฐสภา

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา

ในโอกาสที่มีการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐสภาเห็นควรมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นบริเวณห้องโถงใต้ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเผยแพร่พระเกียรติคุณและร่วมรำลึกถึง พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้พระราชทานสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงใช้ขณะยังทรงพระชนม์ชีพจำนวน ๔๘ รายการ กว่า ๗๐๐ ชิ้น แก่รัฐสภาเพื่อนำมาจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ข้างต้น โดยเปิดให้เข้าชมตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๓ เป็นต้นมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า พ.ศ. ๒๕๔๑ พร้อมมีการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้าขึ้น มีผลทำให้การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโอนไปอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งในระยะเวลาต่อมาจึงได้มีการส่งมอบ สิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ที่ได้จัดแสดงอยู่ที่รัฐสภาให้แก่สถาบันพระปกเกล้า เพื่อนำไปจัดแสดงใหม่ที่พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อาคารกรมโยธาธิการเดิม เชิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ทำให้ห้องจัดแสดงได้ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ วังลง จึงได้ดำเนินการปรับพื้นที่ใหม่ ทำเป็นห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์รัฐสภาเป็นการถาวร ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

จดหมายเหตุรัฐสภา

"จดหมายเหตุรัฐสภา" ได้จัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา เรื่อง การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการ ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๑ ให้มีกลุ่มงานจดหมายเหตุ เป็นหน่วยงานในส่วนพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ หอสมุดรัฐสภา เพื่อให้เป็นศูนย์หลักฐานของเอกสารชั้นต้นด้านนิติบัญญัติที่สำคัญของชาติ

ปัจจุบันจดหมายเหตุรัฐสภา เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ สำนักวิชาการ ในการบริหารงานด้านจดหมายเหตุ รัฐสภา มีคณะกรรมการเอกสารจดหมายเหตุรัฐสภา ซึ่งมีเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธาน และผู้อำนวยการกลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ เป็นเลขานุการ เป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงานด้านจดหมายเหตุ และมีกลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ เป็นผู้รับนโยบายไปดำเนินงาน ซึ่งได้มีการออกกฎ ระเบียบ รวบรวม วิเคราะห์ ประเมินคุณค่า จัดทำทะเบียน คู่มือช่วยค้น สงวนรักษา และให้บริการเอกสารจดหมายเหตุของรัฐสภา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

คณะราษฎร

คณะราษฎร คือ นามของบุคคลคณะหนึ่งร่วมกันดำเนินการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และสถาปนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขขึ้น เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ บุคคลคณะนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการฝ่ายทหารบก ทหารเรือ พลเรือน และราษฎร จำนวน ๙๙ คน

๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

เวลาประมาณ ๐๖.๐๐ นาฬิกา นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา หัวหน้าคณะราษฎรสายทหารบก ได้แสดงตนต่อหน้ากำลังทหารบก ทหารเรือ และหน่วยรถถัง ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปพร้อมกัน ณ บริเวณพระบรมรูปทรงม้า ลานพระราชวังสวนดุสิต และได้อ่านประกาศคำแถลงการณ์ของคณะราษฎรฉบับแรกต่อหน้าแถวทหารนั้น โดยมีสาระสำคัญเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลัก ๖ ประการ

พร้อมกันนี้ คณะราษฎรได้ประกาศหลัก ๖ ประการ ซึ่งเปรียบเสมือนแนวนโยบายการบริหารประเทศที่คณะราษฎรได้กำหนดไว้ ดังนี้

๑. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง
๒. จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก

๓. จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุก ๆ คนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง
๔. จะต้องให้ราษฎรได้สิทธิเสมอภาคกัน
๕. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น
๖. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

คณะราษฎรได้แต่งตั้งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารขึ้น จำนวน ๓ นาย เป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองประเทศเป็นการชั่วคราว โดยใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่บัญชาการ ประกอบด้วย

๑. นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นหัวหน้า
๒. นายพันเอก พระยาทรงสุรเดช
๓. นายพันเอก พระยาฤทธิอัคเนย์

กราบบังคมทูลอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ภายหลังจากดำเนินการยึดอำนาจการปกครองประเทศแล้ว คณะราษฎรได้กราบบังคมทูลอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงเป็นพระมหากษัตริย์ต่อไปภายใต้รัฐธรรมนูญ ที่จะประกาศใช้ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งพระองค์ทรงรับคำเชิญนั้น ดังพระประสงฆ์ที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาบางส่วนว่า

"...คณะทหารมีความปรารถนาจะเชิญให้ข้าพเจ้ากลับพระนคร เป็น
 กษัตริย์อยู่ใต้พระธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อยของ
 อาณาประชาราษฎร์ ไม่อยากให้เสียเลือดเนื้อ กับทั้งเพื่อจัดการโดยละม่อมละม้ายไม่ให้
 ขึ้นชื่อว่าได้จลาจลเสียหายแก่บ้านเมือง และความจริงข้าพเจ้าได้คิดอยู่แล้วที่จะเปลี่ยน
 แปลงทำนองนี้ คือ มีพระเจ้าแผ่นดินปกครองตามพระธรรมนูญ..."

หมุดเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เป็นหมุดทองเหลืองที่ฝังอยู่บนพื้นผิวถนนของลานพระราชวังดุสิต ณ
 เบื้องซ้ายของพระบรมรูปทรงม้า รัชกาลที่ ๕ ด้านประตูสนามเสือป่า เพื่อเป็นที่ระลึกว่า
 จุดที่ฝังหมุดทองเหลืองนั้นเป็นจุดที่นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา หัวหน้าคณะ
 ราษฎร ได้ยื่นอ่านแถลงการณ์ประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔
 มิถุนายน ๒๔๗๕ ซึ่งถือว่าเป็นจุดกำเนิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หมุดนี้ได้กระทำพิธีฝังเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๙๓ วันเดียวกับวันเปิด
 อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีข้อความว่า

"ณ ที่นี้ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เวลาบ่ายรุ่ง คณะราษฎรได้ก่อกำเนิด
 รัฐธรรมนูญเพื่อความเจริญของชาติ"

พระที่นั่งอนันตสมาคม : สถานที่ประชุมสภาแห่งแรกของไทย

พระที่นั่งอนันตสมาคม สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เป็นสถาปัตยกรรมอิตาลีที่สร้างขึ้นด้วยหินอ่อนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ใช้ระยะเวลาในการก่อสร้าง ๘ ปี (พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๔๕๙) และใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๑๕ ล้านบาท

เมื่อเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจการปกครองประเทศ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ตั้งกองบัญชาการของคณะราษฎรเพื่อดำเนินการทางการเมือง และต่อมาวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกของไทย ประกอบด้วยผู้แทนราษฎรชั่วคราว จำนวน ๗๐ คน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นสถานที่ประชุม และได้ใช้เป็นที่ประชุมเรื่อยมา จนกระทั่งปี ๒๕๑๗ จึงได้ย้ายมายังอาคารรัฐสภาหลังใหม่

ในปัจจุบันพระที่นั่งอนันตสมาคม จะใช้เฉพาะมีพระราชพิธีหรือรัฐพิธีสำคัญ ๆ เท่านั้น เช่น พระราชพิธีฉลองวันรัฐธรรมนูญ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ของทุกปี รัฐพิธีเปิดสมัยประชุมรัฐสภา ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก รวมถึงใช้ในการต้อนรับแขกสำคัญของประเทศ เป็นต้น

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรก

แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว

พุทธศักราช ๒๔๗๕ และพระราชทานให้แก่คณะราษฎร จึงถือได้ว่าประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศฉบับแรก ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้อำนาจแก่คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร เป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวจำนวน ๗๐ คน และวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารได้แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวขึ้น จำนวน ๗๐ คน ประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎรชุดแรก

ปฏิญาณตน

หลวงประดิษฐมนูธรรมได้เป็นผู้นำกล่าวปฏิญาณตน แล้วให้สมาชิกกล่าวตามพร้อมกันว่า

“ข้าพเจ้า (ออกนามผู้ปฏิญาณ) ขอให้คำปฏิญาณว่า จะซื่อสัตย์ต่อคณะราษฎรและจะช่วยรักษาหลัก ๖ ประการ ของคณะราษฎรไว้ให้มั่นคง

๑. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง
๒. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก
๓. จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะต้องจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจ

แห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก

๔. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน (ไม่ใช่พวกเจ้ามีสิทธิ์ยิ่งกว่าราษฎร เช่นที่เป็นอยู่)
๕. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น
๖. จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร”

น้อมรับพระราชกระแสรับสิ่งใส่เกล้าฯ

เมื่อปฏิญาณตนเสร็จแล้ว เจ้าพระยามหิธร เสนาบดีกระทรวงมหรธรรได้ อัญเชิญพระราชกระแสรับสิ่งของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มาอ่านเปิด ประชุมว่า

“วันนี้ สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมเป็นครั้งแรก นับว่าเป็นการสำคัญอัน หนึ่ง ในประวัติการณ์ของประเทศอันเป็นที่รักของเรา ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่าน ทั้งหลาย คงจะตั้งใจที่จะช่วยกันปรึกษาการงานเพื่อนำความเจริญรุ่งเรือง มาสู่ประเทศสยามสืบไป และเพื่อรักษาความอิสสรภาพของไทยไว้ชั่วฟ้า และดิน ข้าพเจ้าขออำนวยการแก่บรรดาผู้แทนราษฎรทั้งหลายให้บริบูรณ์ ด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา เพื่อจะได้ช่วยกันทำการให้สำเร็จตามความ ประสงค์ของเรา และของท่าน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันทุกประการ เทอญ”

เลือกประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

ที่ประชุมได้มีมติเลือก

๑. มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร

๒. นายพลตรี พระยาอินทรวชิต

เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตั้งเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ขออนุมัติ ต่อที่ประชุมให้ หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร เมื่อที่ประชุมอนุมัติแล้ว หลวงประดิษฐมนูธรรมได้ปฏิบัติหน้าที่ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนแรก ตั้งแต่บัดนั้น

เลือกคณะกรรมการราษฎร

คณะกรรมการราษฎร ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการราษฎร ๑ คน และกรรมการราษฎรอีก ๑๔ คน*

ที่ประชุมได้มีมติเลือก พระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นประธานคณะกรรมการราษฎร

ต่อจากนั้น ประธานคณะกรรมการราษฎรได้เสนอชื่อกรรมการราษฎรอีก ๑๔ คน ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนราษฎรได้อนุมัติ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. นายพลเรือตรี พระยาปรีชาชลยุทธ
๒. มหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีวิสารวาจา
๓. นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา
๔. นายพันเอก พระยาทรงสุรเดช
๕. นายพันเอก พระยาฤทธิอัคเนย์
๖. อำมาตย์เอก พระยาประมวญวิชาวุฒ
๗. นายพันโท พระประศาสน์พิทยายุทธ์
๘. นายพันตรี หลวงพิบูลสงคราม
๙. นายนาวาตรี หลวงสินธุสงครามชัย
๑๐. อำมาตย์ตรี หลวงประดิษฐมนูธรรม
๑๑. รองอำมาตย์เอก หลวงเดชสหกรณ์

*ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้เปลี่ยนคำว่า

"คณะกรรมการราษฎร" เป็น "คณะรัฐมนตรี"

"ประธานคณะกรรมการราษฎร" เป็น "นายกรัฐมนตรี"

"กรรมการราษฎร" เป็น "รัฐมนตรี"

๑๒. รองอำมาตย์เอก ต้ว ลพานุกรม
 ๑๓. นายร้อยโท ประยูร ภมรมนตรี
 ๑๔. นายเนบ พหุลโยธิน

ตั้งคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน

ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน* เพื่อจะนำมาใช้แทนพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ มีจำนวน ๗ คน ดังนี้

๑. พระยามโนปกรณนิติธาดา
๒. พระยาเทพวิฑูร
๓. พระยามานวราชเสวี
๔. พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์
๕. พระยาปรีदानฤเบศร์
๖. หลวงประดิษฐมนูธรรม
๗. นายพันตรี หลวงสินาดโยธารักษ์

หมายเหตุ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๗/๒๔๗๕ วันศุกร์ที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ประชุมได้มีมติแต่งตั้งอนุกรรมการเพิ่มเติมอีก ๒ คน คือ พระยาศรีวิสารวาจา และพระยาราชวังสัน

ปิดประชุม เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา

*พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินนี้ ต่อมาเรียกว่า "รัฐธรรมนูญ" และได้ประกาศใช้เป็น "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕" เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

รัฐสภาไทย

รัฐสภาเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ ซึ่งคณะราษฎรได้แต่งตั้งผู้แทนราษฎรชั่วคราวขึ้น จำนวน ๗๐ คน ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และได้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกขึ้น ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมในวันเดียวกันนั้น

รัฐสภาไทยจะมีรูปแบบและชื่อเรียกแตกต่างกันไป อาจจะเป็นแบบสภาเดียวหรือแบบสองสภาก็ได้ และจะมีชื่อเรียกอย่างนั้น จะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญการปกครองที่ประกาศใช้ในขณะนั้น

สภาเดียว

ชื่อสภา	รัฐธรรมนูญ/ธรรมนูญการปกครอง
๑. สภาผู้แทนราษฎร	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕
๒. สภาร่างรัฐธรรมนูญ	<ul style="list-style-type: none"> - ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒
๓. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ - ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ - ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔

ชื่อสภา	รัฐธรรมนูญ/ธรรมนูญการปกครอง
๔. สภาที่ปรึกษาของ นายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูป การปกครองแผ่นดิน	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙
๕. สภาปฏิรูปการ ปกครองแผ่นดิน	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙

สภาคู่/สองสภา

ชื่อสภา	รัฐธรรมนูญการปกครอง
๑. พutschสภา และ สภาผู้แทน	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙
๒. วุฒิสภาและ สภาผู้แทน	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑
๓. วุฒิสภาและ สภาผู้แทนราษฎร	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

รัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทย

การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทย

รัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทย คือ ฉบับที่มีการจารึก (เขียน) ลงในสมุดไทย เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านการร่างโดยกระบวนการทางนิติบัญญัติ มีจำนวน ๙ ฉบับ ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับที่ประกาศใช้เป็นการชั่วคราวที่เกิดขึ้นจากการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินนั้น จะไม่มีการจารึกลงในสมุดไทย มีจำนวน ๙ ฉบับ

ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทยจะจัดทำต้นฉบับจริงไว้จำนวน ๑ ฉบับ และคู่ฉบับ จำนวน ๒ ฉบับโดยกองประกาศิต (ปัจจุบัน คือ สำนักกษัตริย์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ดำเนินการจัดทำและมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- | | |
|-------------------------------|--|
| สมุดไทย | : ใช้กระดาษไฮเวท ความหนา ๑๒๐ แกรม
ได้รับการสนับสนุนจากกองพิมพ์
กรมแผนที่ทหาร
: ขนาดพับสมุดไทย มีขนาด ๔๕.๕ x ๑๓.๔
เซนติเมตร |
| การจารึก | : โดยเจ้าหน้าที่ลิขิต ฝ่ายกษัตริย์
กองประกาศิต สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี |
| ตราพระครุฑพ่าห์ | : จัดทำโดยกองษาปณ์
กรมธนารักษ์ |
| - ตราพระครุฑพ่าห์ทองคำ | : สำหรับติดปกต้นฉบับจริง
จำนวน ๑ ตรา |

- ตราพระครุฑพ่าห์เงินกะไหล่ทอง : สำหรับติดปกคู่มือฉบับ

จำนวน ๒ ตรา

การลงรักปิดทอง : จัดทำโดยกองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร

การประทับตรา : ภายหลังจากที่มีการนำรัฐธรรมนูญฉบับ

พระราชบัญญัติ สมุดไทยขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อให้
พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย
แล้ว เจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการคณะ
รัฐมนตรี จะเป็นผู้ดำเนินการประทับตรา
พระราชบัญญัติ มหาไถงการ ไอยราพต
หงส์พิमान และพระครุฑพ่าห์

การเก็บรักษา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เป็นผู้เก็บรักษารัฐธรรมนูญต้นฉบับ
จำนวน ๑ ฉบับ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เป็นผู้เก็บรักษารัฐธรรมนูญฉบับ

จำนวน ๑ ฉบับ

สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้เก็บรักษา

รัฐธรรมนูญฉบับ อีก ๑ ฉบับ

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ไทยแต่ละฉบับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งคณะอนุกรรมการชุดหนึ่ง เพื่อทำการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น มีจำนวน ๗ คน ประกอบด้วย พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาเทพวิฑูร พระยามานวราชเสวี พระยานิติศาสตราไพศาลย์ พระยาปรีदानฤเบศร์ หลวงประดิษฐมนูธรรม และ หลวงสินาคโยธารักษ์ ต่อมาตั้งเพิ่มอีก ๒ คน คือ พระยาศรีวิสารวาจา และนายพลเรือโท พระยาราชวังสัน เมื่อคณะอนุกรรมการชุดนี้ทำการยกร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและมีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๗๕

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๖๘ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ บัญญัติให้เป็นแบบสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ ๑ มาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ ๒ มาจากการแต่งตั้ง ซึ่งสมาชิกทั้ง ๒ ประเภทมีจำนวนเท่ากัน

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอย่างน้อย ๑๔ คน อย่างมาก ๒๔ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๙ เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ รวมเวลาการบังคับใช้ ๑๓ ปี ๕ เดือน ๑ วัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๙

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ ๒ จำนวน ๖ คน ประกอบด้วยพระยามานวราชเสวี นายทองเย็น หลีละเมียร พลโท หลวงเกรียงศักดิ์พิชิต ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายยล สมานนท์ และนายดิเรก ชัยนาม ได้ร่วมกันเสนอร่าง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยให้เหตุผลว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้ใช้บังคับมานานกว่า ๑๓ ปี สภาพการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรที่จะปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับสภาพการณ์ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา และมีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๙

วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๙๖ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ บัญญัติให้รัฐสภา เป็นแบบสองสภา ประกอบด้วย พุทธสภาและสภาผู้แทน พุทธสภา สมาชิกมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมมีจำนวน ๘๐ คน มีวาระ ๖ ปี สภาผู้แทน สมาชิก มาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอย่างน้อย ๑๐ คน อย่างมาก ๑๘ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เนื่องจากเกิดการรัฐประหารโดยคณะทหารที่เรียกว่า "คณะทหารของชาติ" ภายใต้การนำของ พลโท ผิน ชุณหะวัณ รวมเวลาการบังคับใช้ ๑ ปี ๖ เดือน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒

การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๙ และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพื่อใช้บังคับเป็นการชั่วคราว ภายหลังได้แก้ไขเพิ่มเติมให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญยกร่างเสร็จแล้วเสนอให้รัฐสภาพิจารณาและได้มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๒

วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒ คณะปฏิรูปมนตรีในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระนามประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๘๘ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภา ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน วุฒิสภา สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง มีจำนวน ๑๐๐ คน มีวาระ ๖ ปี และสภาผู้แทน สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวนตามสัดส่วนประชากร ๑๕๐,๐๐๐ คน ต่อสมาชิก ๑ คน มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอย่างน้อย ๑๕ คน และไม่มากกว่า ๒๕ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิก เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เนื่องจากเกิดการรัฐประหาร ภายใต้การนำของพลเอก ฉัตร ชุณหะวัณ รวมเวลาการบังคับใช้ ๒ ปี ๘ เดือน ๗ วัน

**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๕๙๕**

การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๙๔ ได้มีการ ยกเลิก
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๒ และให้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ กลับมาใช้บังคับไปพลางก่อน พร้อมทั้งกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประชุมปรึกษาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความสมบูรณ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรต่อไป ต่อมาในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๙๕ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและมีมติให้ความเห็นชอบ

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๙๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๒๓ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสภาเดียว คือ **สภาผู้แทนราษฎร** ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ ๑ มาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ ๒ มาจากการแต่งตั้ง ซึ่งสมาชิกทั้ง ๒ ประเภทมีจำนวนเท่ากัน

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอย่างน้อย ๑๔ คน อย่างมาก ๒๔ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ ถูกยกเลิกเนื่องจากเกิดการรัฐประหารภายใต้ การนำของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ รวมเวลาการบังคับใช้ ๖ ปี ๗ เดือน ๑๔ วัน



รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑

การรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ และได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒ ให้บังคับเป็นการชั่วคราว โดยมีบทบัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญ และให้มีฐานะเป็นรัฐสภา ทำหน้าที่นิติบัญญัติด้วย ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ชุดนี้ได้ใช้เวลา ยกร่างนานถึง ๙ ปีเศษ จึงแล้วเสร็จ และได้เสนอต่อ รัฐสภา ซึ่งรัฐสภาได้พิจารณา และมีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๘๓ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภา ประกอบด้วย วุฒิสภาและสภาผู้แทน วุฒิสภา สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง มีจำนวน ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทน มีวาระ ๖ ปี และสภาผู้แทน สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวนตามสัดส่วนประชากร ๑๕๐,๐๐๐ คน ต่อสมาชิก ๑ คน มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอย่างน้อย ๑๕ คน อย่างมาก ๓๐ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิก เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ เนื่องจากเกิดการรัฐประหาร ภายใต้การนำของจอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี รวมเวลาการบังคับใช้ ๓ ปี ๔ เดือน ๒๘ วัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗

การรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ และได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ใช้บังคับเป็นการชั่วคราว ต่อมาได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และเหตุการณ์ได้ขยายผลจนเกิดกรณีวันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ขึ้น ซึ่งได้ส่งผลให้รัฐบาลซึ่งมีจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง รัฐบาลชุดใหม่ซึ่งมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น เมื่อร่างเสร็จแล้วได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่เป็นรัฐสภาพิจารณา และได้มีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๒๓๔ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภา ประกอบด้วย วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง มีจำนวน ๑๐๐ คน มีวาระ ๖ ปี และสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวน ๒๔๐ - ๓๐๐ คน ทั้งนี้ ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีไม่เกิน ๓๐ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เนื่องจากเกิดการรัฐประหารโดยคณะบุคคลที่เรียกว่า "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" ภายใต้การนำของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ รวมเวลาการบังคับใช้ ๒ ปี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑

การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐ ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ใช้บังคับเป็นการชั่วคราว โดยบัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้นใหม่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น เมื่อร่างเสร็จแล้วได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา และได้มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๑

วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๒๐๖ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกมาจากการแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกิน ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีวาระ ๖ ปี และ สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวนตามสัดส่วนประชากร ๑๕๐,๐๐๐ คน ต่อสมาชิก ๑ คน มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกไม่เกิน ๔๔ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ เนื่องจากเกิดการรัฐประหาร โดย "คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ" ภายใต้การนำของ พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ รวมเวลาการบังคับใช้ ๑๒ ปี ๒ เดือน ๓ วัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ ใช้บังคับเป็นการชั่วคราวโดยบัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้นใหม่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น เมื่อร่างเสร็จแล้วได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาและได้มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๓๔

วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๒๓๓ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภา ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร **วุฒิสภา** สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง มีจำนวน ๒๗๐ คน มีวาระ ๖ ปี **สภาผู้แทนราษฎร** สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวน ๓๖๐ คน มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรี จำนวนไม่เกิน ๔๘ คน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รวมเวลาดังบังคับใช้ ๕ ปี ๑๐ เดือน ๓ วัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ (ฉบับปัจจุบัน)

เนื่องจากเกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง และต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยมีสาระสำคัญ คือกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๙๙ คน ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น เมื่อร่างเสร็จแล้วได้นำเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาได้พิจารณา และมีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๐

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓๓๖ มาตรา

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภา ประกอบด้วย วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวน ๒๐๐ คน มีวาระ ๖ ปี และสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีจำนวน ๕๐๐ คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เขตละ ๑ คน จำนวน ๔๐๐ คน และมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๐๐ คน มีวาระ ๔ ปี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีไม่เกิน ๓๕ คน โดยนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพ เพราะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกัน

อาคารรัฐสภา

พระที่นั่งอนันตสมาคม

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศไทย เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ ณ บริเวณห้องโถงชั้นบน พระที่นั่งอนันตสมาคม โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ประชุม และรัฐสภาได้ใช้พระที่นั่งองค์นี้เป็นสถานที่สำหรับการประชุมเรื่อยมาจนกระทั่งปี ๒๕๑๗

อาคารรัฐสภา

เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๑ ได้มีแจ้งความสำนักนายกรัฐมนตรี ลงนามโดยพิบูลสงคราม รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี เรื่อง **ตั้งกรรมการพิจารณาจัดสร้างสถานที่สภาผู้แทนราษฎร** เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้อาศัยใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นสถานที่ประชุมอยู่นั้น ยังไม่เป็นการเหมาะสม สมควรที่จะจัดสร้างที่ประชุมขึ้นใหม่ให้แล้วเสร็จก่อนสิ้นบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยตั้งคณะกรรมการ จำนวน ๘ คน มีพระยาไชยยศสมบัติ เป็นประธานกรรมการ กรรมการคณะนี้ยังมีได้ดำเนินการอันใด คณะรัฐมนตรีชุดที่แต่งตั้งกรรมการได้พ้นจากตำแหน่ง กรรมการสร้างสถานที่สภาผู้แทนราษฎรจึงต้องระงับไปด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ซึ่งเป็นเวลาที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ กำลังดำเนินอยู่รัฐบาลได้ประกาศพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ ๒๔๘๗ ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมการย้ายกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวงไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ ในกรณีเมื่อภัยสงครามมีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยได้เริ่มให้กระทรวงทุกกระทรวงส่งผู้แทนไปสำรวจพื้นที่บริเวณจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเตรียมการก่อสร้างสถานที่ราชการขึ้น

ด้านสภาผู้แทนราษฎร เสาธิการและเจ้าหน้าที่ก็ได้เดินทางไปด้วยเพื่อเลือกสถานที่สร้างสภา ที่ทำงานเสาธิการ บ้านพักเจ้าหน้าที่และอื่น ๆ พร้อมเตรียมการทุกอย่างที่จะย้ายไปปฏิบัติงานยังจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่เมื่อเปิดสมัยประชุมสภา สภาได้พิจารณาพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ดังกล่าว และลงมติด้วยการลงคะแนนลับไม่อนุมัติแนวความคิดในการสร้างสถานที่ของสภาในต่างจังหวัดเป็นครั้งแรก จึงต้องระงับไปด้วย

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ซึ่งกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน ได้มีการจัดแบ่งสถานที่สำหรับใช้ในการประชุม โดยการประชุมของวุฒิสภาให้ใช้พระที่นั่งอภิเชษฐาสิต เป็นที่ประชุม ส่วนการประชุมของสภาผู้แทนและการประชุมรวมทั้งสองสภาให้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ประชุม

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับที่ประชุมของสภา คือ ทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนไม่ว่าจะประชุมแยกกันหรือประชุมร่วมกันในฐานะรัฐสภาก็ตาม คงใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ประชุม แห่งเดียว แต่ให้นัดประชุมสภาคนละวันหรือต่างเวลาไม่ให้ตรงกัน

หลักจากนั้น ได้มีความพยายามในการจัดหาสถานที่จัดสร้างอาคารรัฐสภาแห่งใหม่อีกหลายครั้ง คือ

พ.ศ. ๒๔๙๓ คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ เสนอสถานที่บริเวณท่าวาสุกรีทั้งหมดผนวกกับที่ดินแปลงติดต่อกับเขตท่าวาสุกรีไปทางวัดราชาธิวาส แต่ต้องระงับไป เพราะคณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

พ.ศ. ๒๕๐๕ คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ เสนอสถานที่บริเวณเชิงสะพานกรุงธนบุรี แต่ระงับไป เพราะต้องใช้เงินงบประมาณในการก่อสร้างจำนวนมาก

พ.ศ. ๒๕๐๙ คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ เสนอที่ดินบริเวณกรมสัตว์ทหารบก ตำบลพลญาโท แต่รับไปอีกครั้ง เนื่องจากเห็นว่าจะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและค่าชดเชยที่ดินแปลงนี้เป็นจำนวนมาก

จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เลขาธิการรัฐสภาได้เสนอเรื่องการสร้างอาคารรัฐสภาใหม่อีกครั้งหนึ่งต่อคณะรัฐมนตรี และเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๒ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้มีการก่อสร้างอาคารรัฐสภาใหม่ ภายในวงเงิน ๗๘,๑๑๒,๖๒๘ บาท กำหนดแล้วเสร็จประมาณ ๓ ปี โดยอนุมัติให้สร้างอาคาร ๓ หลัง คือ หลังที่ ๑ เป็นสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา เป็นอาคาร ๓ ชั้น หลังที่ ๒ เป็นอาคาร ๗ ชั้น และหลังที่ ๓ เป็นสโมสรรัฐสภาสูง ๒ ชั้น ในการก่อสร้างปรากฏว่า บริษัทพระนครก่อสร้างซึ่งประมูลราคาได้ต่ำสุดเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างทั้งหมด โดยทำการวางศิลาฤกษ์ตึกอาคารรัฐสภา เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๑๔ แรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีกุน เวลา ๑๒.๕๙ นาฬิกา นอกจากอาคารทั้ง ๓ หลังแล้ว ยังทำการก่อสร้างอาคารอื่น ๆ อีก ๓ หลัง สำหรับเป็นที่รับรองแขกของสมาชิกรัฐสภา เป็นที่เก็บยานพาหนะ และกองรักษาการณ์ ตึกรัฐสภาใหม่ซึ่งเริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ ได้แล้วเสร็จใช้เป็นที่พักประชุมได้ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๑๗

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ได้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นแบบสองสภา ประกอบด้วย วุฒิสภาและสภาผู้แทน

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้ง มีจำนวน ๘๐ คน มีวาระคราวละ ๖ ปี ในวาระเริ่มแรก ให้มี "องค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา" ขึ้น ซึ่งสมาชิกองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานี้ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่

ในตำแหน่งในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นผู้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพุทธสภา

วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกพุทธสภา โดยองค์การเลือกตั้งสมาชิกพุทธสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา มีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพุทธสภา จำนวน ๔๐ คน

การจดขวเลข

ความเป็นมา

ประเทศไทยได้นำขวเลขมาใช้เป็นครั้งแรก ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ สืบเนื่องจากกระทรวงยุติธรรมต้องการนักขวเลขเพื่อจดคำให้การในศาลยุติธรรม แต่หาผู้เขียนขวเลขไม่ได้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า หากผู้ใดเขียนขวเลขได้ถึงขนาดและสามารถสอนนักเรียนจนสามารถเขียนขวเลขและแปลได้ถึงชั้นจดด้อยคำในศาลยุติธรรมได้ภายใน ๑ ปี ไม่ต่ำกว่า ๑๐ คน จะพระราชทานเงินรางวัลให้ ๑๐,๐๐๐ บาท

หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤษดากร ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาราชการแผ่นดินของกระทรวงการต่างประเทศ ทรงรับอาสาโดยได้ดัดแปลงขวเลขแบบปิตแมนจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยได้สำเร็จ และได้เริ่มสอนนักเรียนเมื่อปลายปี ๒๔๕๑ ถึงต้นปี ๒๔๕๒ รวม ๔ เดือน มีนักเรียนสามารถเขียนขวเลขได้ถึงนาทีละ ๑๓๐ คำ จึงส่งเข้าสอบในศาลยุติธรรม ปรากฏว่าสอบได้ในคราวนั้น ๑๑ คน จึงได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งพนักงานขวเลขในศาลยุติธรรม

ต่อมาหลักสูตรการสอนตัวเลขแบบปัทมมนได้นำมาสอนในโรงเรียนพาณิชยการ และครั้งหนึ่งเคยบรรจุไว้ในหลักสูตรของเตรียมปริญญาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนตัวเลขแบบเกริกก็เข้ามาในไทย โดยหลวงมิตร์ ธรรมพิทักษ์

การจดตัวเลขในการประชุมสภา

ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และได้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกขึ้น เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ในการประชุมนั้นได้ใช้เจ้าหน้าที่จดตัวเลขมาจดด้วยค่าในการประชุมสภา เพื่อนำมาทำรายงานการประชุมนับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

การลงเบ็ย

เป็นวิธีการออกเสียงลงคะแนนลับวิธีหนึ่งในการประชุมสภา โดยให้สมาชิกนำเบ็ยสีไปใส่ภาชนะที่จัดไว้ อาจเป็นหีบหรือตู้ทึบ เมื่อสมาชิกได้มีการลงเบ็ยครบทุกคนแล้ว ก็จะมีการนับคะแนตามเบ็ยแต่ละสี เพื่อจะได้ทราบมติของที่ประชุม

การลงเบ็ยได้ถูกบัญญัติให้เป็นวิธีการออกเสียงลงคะแนนลับครั้งแรกตามข้อบังคับการประชุมและปรึกษาหารือของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๖ (ฉบับแรก) โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ คือ ให้เรียกชื่อสมาชิกมาลงเบ็ยต่อหน้าประธาน ผู้เห็นด้วยให้ลงเบ็ยสีขาว และผู้ไม่เห็นด้วยให้ลงเบ็ยสีอื่นในหีบที่สภาจัดไว้

ต่อมาเมื่อได้มีการตราข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๙๔ ขึ้น ได้มีการเปลี่ยนวิธีปฏิบัติในการลงเบ็ยใหม่ คือ ผู้เห็นด้วยให้ลงเบ็ยสีน้ำเงิน ผู้ที่ไม่เห็นด้วยให้ลงเบ็ยสีแดง ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้ลง

เบี่ยสีขาว การลงเบี่ยในลักษณะนี้ ยังคงบัญญัติไว้ในข้อบังคับการประชุมฉบับต่อ ๆ มา ไม่ว่าจะเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนวุฒิสภา สภาข้าราชการ รัฐธรรมนูญ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้มีการยกเลิกวิธีการลงเบี่ยนี้ เพราะเมื่อมีการตราข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๘ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๓๘ ขึ้นใช้บังคับ ไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการลงเบี่ยเอาไว้ แต่นำเอาวิธีการลงคะแนนแบบอื่นมาใช้แทน

ศ 03529 ฉ.1

ศพ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
12 สำนักวิชาการ. กลุ่มงาน
3.1 พิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ.
069.63 / พิพิธภัณฑ์รัฐสภา.

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา

เวลาทำการ วันจันทร์-วันศุกร์ 8.30-16.30 น.

โทรศัพท์ 02 2442055-6 , 02 2441059

